

Rapport

Klacht

Verzoekers klagen erover dat de Inspectie van het Onderwijs:

1. een onjuiste onderzoeksvraag heeft gehanteerd door het pedagogisch klimaat in algemene zin te onderzoeken en niet het pedagogisch klimaat van leerlingen in een bijzondere positie (leerlingen met een rugzakje). De Inspectie was op de hoogte van het geschil tussen verzoekers (ouders van een leerling met een rugzakje) en de school. Dit geschil was ook de aanleiding van het onderzoek;
2. heeft nagelaten de door verzoekers aangedragen informanten te raadplegen. Door alleen de door de school aangedragen informanten te raadplegen, terwijl er sprake is van een geschil tussen verzoekers en de school, heeft de inspectie de school in bescherming genomen en daarmee de schijn van partijdigheid gewekt;
3. had moeten weten dat niet alle door de school aangedragen informatie betrouwbaar was. De Inspectie heeft bijvoorbeeld het door de school toegezonden (concept) pestprotocol ten onrechte aangemerkt als onderdeel van het pestbeleid van de school. Het was echter duidelijk dat het (concept) pestprotocol, dat overigens afkomstig is van een andere organisatie, nog niet in overeenstemming was gebracht met de situatie op de school en nog niet in werking was getreden.

Beoordeling Bevindingen

1. Verzoekers zijn ouders van een zogenoemde rugzakleerling. Hun zoon werd op de basisschool die hij bezocht veel gepest, zowel in de klas als in de gangen en op het schoolplein. De ouders hadden de indruk dat vanuit de school onvoldoende werd ingegrepen en dat niet aan een structurele oplossing werd gewerkt.

In de periode december 2005-juni 2006 vonden regelmatig gesprekken plaats tussen de ouders en onder meer vertegenwoordigers van het schoolbestuur, leerkrachten, de leerling-begeleidster en de leerplichtambtenaar. Ook hielden de ouders hun zoon een aantal keren thuis omdat zij de situatie onhoudbaar achtten. In augustus 2006 stapte hun zoon over naar een andere school; hier deden zich geen soortgelijke problemen meer voor.

2. Bij brief van 25 augustus 2006 informeerde de Inspectie van het Onderwijs de school erover dat een aanvullend onderzoek op de school zou plaatsvinden. Dit onderzoek zou plaatsvinden op verzoek van de Stichting waaronder de school valt. Het zou zich specifiek richten op het pedagogisch klimaat op de school. Het onderzoek zou een kleine dag in beslag nemen. De inspectie wilde graag de volgende invulling aan deze dag geven:

"- Start met een aantal lesbezoeken die door de inspecteur ter plekke zelf worden

geselecteerd;

- Een gesprek met vertegenwoordiging van leerkrachten;
- Een gesprek met ouders, maximaal vijf en gespreid over de groepen. Bij voorkeur ook een aantal ouders die niet in de MR of ouderraad participeren;
- Een gesprek met vijf a zes leerlingen uit midden en bovenbouw;
- Een gesprek met de IB-er/zorgcoördinator;
- Afsluitend een terugkoppelingsgesprek met de directie (inclusief de algemeen directeur)."

3. Bij brief van 1 september 2006 schreef de Stichting verzoekers aan, onder meer naar aanleiding van opmerkingen die zij hadden op de notulen van een overleg. In deze brief werd ook het volgende opgemerkt:

"Uiteraard hebben wij er alle belang bij dat kinderen 'veilig' naar onze scholen moeten gaan. Over een zinvol vervolg heb ik deze week ook overleg gevoerd met de onderwijsinspectie.

Ik heb de inspectie inmiddels verzocht om het pedagogisch klimaat op (de school; N.o.) nader te onderzoeken. De inspectie heeft mij (...) laten weten, dat hij dit verzoek zal inwilligen. (...)

Bij dit onderzoek zullen naast onderzoek naar procedures ook gesprekken worden gevoerd en observaties in groepen plaatsvinden."

4. Bij brief van 12 oktober 2006 diende de vertrouwenspersoon van de Stichting namens de ouders een klacht in bij de Landelijke Klachtencommissie Onderwijs (LKC). De klacht had onder meer betrekking op de wijze waarop de school het pesten, in het bijzonder het pesten door medeleerlingen van verzoekers' zoon, aanpakte. De leerkrachten hadden hem onvoldoende beschermd en niet gehandeld vanuit de doelstellingen van de school, te weten leerlingen leren omgaan met individuele verschillen, zo werd aangegeven. De directie werd onder meer verweten dat zij niet adequaat had ingegrepen.

In haar advies van 19 maart 2007 concludeerde de LKC onder meer dat de aanpak van de school ten aanzien van het pestgedrag jegens verzoekers' zoon in grote mate was gericht op bescherming en isolatie van verzoekers' zoon en veel minder op het aanpakken van het pestgedrag zelf, zodat de klacht op dat punt gegrond werd geacht. De LKC deed ook enkele aanbevelingen aan de school, waaronder de aanbeveling om met voortvarendheid een pestprotocol vast te stellen en personeel, ouders en leerlingen hierover te informeren.

5. Bij brief van 24 oktober 2006 werd de Stichting door de inspectie geïnformeerd over het bezoek aan de school, dat op 10 oktober 2006 had plaatsgevonden. Aangegeven werd dat

dit bezoek voortvloeide uit een verzoek van de Stichting en dat dit verzoek te maken had met de klacht die verzoekers bij de Stichting hadden ingediend.

Er hadden lesbezoeken, gesprekken met leerlingen, leraren en ouders en een gesprek met de intern begeleiders en de bouwcoördinatoren plaatsgevonden. Voorafgaand aan het bezoek had de inspecteur kennisgenomen van de schoolgids, het schoolplan, het Beleidsplan Pesten (Pestprotocol) en een rapportage van het SCO-Kohnstamm Instituut, getiteld "Schoolverbetering in het basisonderwijs". De bevindingen werden als volgt weergegeven:

"Op grond van het bovenstaande kom ik tot de conclusie dat zowel de voorwaarden voor een goed pedagogisch klimaat als het feitelijke pedagogische klimaat op (de school; N.o.) gunstig zijn.

In de bezochte groepen heerst een plezierige sfeer, de leraren geven op een deskundige wijze instructie en daardoor zijn de leerlingen voldoende betrokken bij de les. In het gesprek met de leerlingen onderstrepen zij dat nog eens. Ook de bevindingen uit het rapport van het SCO-Kohnstamm Instituut zijn daarmee in lijn.

De ouders noemen vooral de "menselijke kant" van de school als positief punt. Men kent elkaar op (de school; N.o.), zo vatten zij het pedagogische klimaat samen. Wel hebben naar hun mening soms leerlingen te lijden van klasgenoten die storend gedrag vertonen.

Hoewel naar mijn mening het pedagogisch klimaat op (de school; N.o.) geen bijzondere risico's vertoont, wil ik niettemin de volgende twee verbeterpunten onder uw aandacht brengen.

1. De school gebruikt een samenhangend systeem van instrumenten en procedures om de prestaties en ontwikkeling van de leerlingen te volgen. Voor leerlingen die extra aandacht behoeven op het gebied van hun sociaal- emotionele ontwikkeling stelt men echter nog maar in beperkte mate handelingsplannen op .

2. (De school; N.o.) nodigt af en toe ouders uit om deel te nemen aan een zogeheten "Klankbordgroep". In deze groep spreekt de school met deze ouders over een onderwijskundig of pedagogisch thema. Hoewel de school op die manier tevens de mening van de ouders kan peilen, is deze informatie te beperkt om zicht te krijgen op bijvoorbeeld hun mening over het pedagogisch klimaat. Een algemene ouderenquête zou wat dit betreft meer gegevens opleveren."

6. Bij brief van 2 oktober 2007 dienden verzoekers een klacht in tegen de inspecteur die het onderzoek op de school had uitgevoerd. Zij klaagden er onder meer over dat de onderzoeksvraag niet correct was geformuleerd omdat leerlingen in een uitzonderingspositie niet het onderwerp van de onderzoeksvraag waren. Ook gaven zij aan dat zij aan de inspecteur de namen hadden gegeven van vier ouders die met soortgelijke

problematiek te maken hadden. De inspecteur had echter, willens en wetens, geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om zich te laten informeren door deze ouders.

7. Naar aanleiding van deze klacht vond, op 17 december 2007, de hoorzitting van de Klachtadviescommissie van de Inspectie van het Onderwijs plaats. In het verslag van de hoorzitting werd het volgende aangegeven:

"...De commissie gaat over tot het horen van partijen en vraagt beklagde met betrekking tot de eerste subklacht wat de gebruikelijke procedure is voor een aanvullend onderzoek. Beklaagde geeft aan dat het gebruikelijk is om het reguliere kader te verbreden of te verdiepen door een van de aspecten van het toezichtskader nog eens te bekijken als daar aanleiding voor is. Aanleiding in deze zaak was een verzoek van het bestuur van (de Stichting; N.o.). Vanwege bezorgdheid over het pedagogisch klimaat op de school (...) wilde het dat nog eens door een onafhankelijke instantie laten onderzoeken. De commissie vraagt of het gebruikelijk is dat de inspectie onderzoek verricht op verzoek. Beklaagde geeft aan dat dat afhangt van de achtergrond van het verzoek. Het is niet zo dat de inspectie zegt "u vraagt, wij draaien". Een onderzoek kan plaatsvinden als er aanleiding voor is.

De commissie geeft aan dat het onderzoek door beklagde een aanvullend onderzoek wordt genoemd en vraagt hoe dat moet worden opgevat. Beklaagde geeft aan dat het onderzoek aanvullend is ten opzichte van het reguliere kader. Bij een periodiek kwaliteitsonderzoek (verder: PKO) kun je niet alle aspecten in de diepte uitwerken. Aanvullend wil dus zeggen dat hier één aspect nog eens nader beschouwd is.

De commissie vraagt beklagde of het klopt dat de onderzoeksvraag gestoeld was op de klacht die gespeeld had. Beklaagde licht toe dat het bestuur van (de Stichting; N.o.) verlegen was met de situatie waarin zij met de klagers terecht waren gekomen en niet meer wist wat nog te zeggen over het pedagogisch klimaat. Er lag inmiddels onder andere ook al een rapport van het Kohnstamm-instituut. Er was sprake van een intensief contact tussen bestuur en klagers en het bestuur zat inmiddels eigenlijk met de handen in het haar. Beklaagde is gevraagd om als onafhankelijke instantie een onderzoek te doen naar de kwaliteit van het pedagogisch klimaat op de betrokken school. Beklaagde is op dat verzoek ingegaan, maar uitdrukkelijk niet met het oogmerk om partij te gaan kiezen in het conflict dat er lag.

De commissie vraagt beklagde of de brief aan de school van 24 oktober 2006 de uitslag van het onderzoek weergeeft. Beklaagde beaamt dit. De commissie vraagt hem waarom hij het onderzoek zo heeft aangepakt als hij heeft gedaan, wetende wat de achtergrond van het verzoek was. Beklaagde geeft aan dat de standaardprocedure voor het nader onderzoeken van het pedagogisch klimaat is gevolgd. De commissie vraagt of het om een incidenteel onderzoek ging, om of een verlengstuk van het PKO. Beklaagde geeft aan dat het een verlengstuk van het reguliere PKO betrof. De commissie stelt vast dat dus het

PKO procedure zou moeten gelden. Beklaagde geeft aan dat dit ook zo is geweest. Het bezoek is aangekondigd, uitgevoerd en er is een verslagbrief over geschreven. De verslagbrief is niet gepubliceerd, omdat de uitkomsten van het onderzoek geen aanleiding gaven tot bijstelling van de oordelen uit het voorgaande PKO.

De commissie vraagt beklagde of hij, gezien de achtergrond van het verzoek, overwogen heeft om nadrukkelijk bij de school aan te geven dat de mensen waarmee hij wilde praten, de ouders bijvoorbeeld, een representatieve doorsnee moesten bieden voor verschillende zaken op school. Beklaagde geeft aan dat hij in zijn onderzoek het verhaal dat klager hem heeft gemeld wel mee heeft genomen. Dat is mede de reden dat hij later geen gebruik heeft gemaakt van de aangereikte namen van andere ouders. Daarnaast is het onderzoek uitgevoerd conform de reguliere procedure van de inspectie. Enige restrictie was het verzoek van beklagde aan de school om, wat betreft het gesprek met de ouders, geen mensen uit te nodigen die in de MR of de ouderraad participeerden. Verder heeft hij ook met andere partijen gesprekken gevoerd. Het onderzoek is vrij breed uitgevoerd, breder dan gebruikelijk. Klager merkt naar de commissie toe op dat beklagde stelt dat hij hun klacht in zijn onderzoek heeft meegenomen. Klager is benieuwd hoe dat dan is gebeurd en welke methodologische consequenties dat dan heeft gehad nu het om rugzakleerlingen gaat. De commissie vraagt of beklagde daar verder op wil reageren. Beklaagde geeft aan dat hij de informatie van klagers heeft afgezet tegen de informatie die hij uit andere bronnen kreeg. Verder zijn in de verslagbrief ook aanbevelingen gedaan aan de school ten aanzien van het pedagogisch klimaat. Zo zouden er bijvoorbeeld ook handelingsplannen moeten komen voor sociaal-emotionele problematiek.

De commissie merkt op dat beklagde het onderzoek heeft aangemerkt als een aanvulling op PKO. Waarom is niet, naar aanleiding van de klacht, voor de meer gerichte vorm van incidenteel onderzoek gekozen. Beklaagde had zich toch ook kunnen distantiëren van het verzoek van (de Stichting; N.o.) om een oordeel over het algehele pedagogisch klimaat en een incidenteel onderzoek in kunnen stellen, waardoor bijvoorbeeld specifiek de problematiek van leerlingen met een rugzak onderzocht had kunnen worden. Is dat overwogen? Beklaagde geeft aan van niet. Er is voor gekozen om vanuit de PKO procedure het onderzoek nog eens te verbreden.

(...)

De commissie gaat over naar klager en vraagt hem om een toelichting op de tweede subklacht. Wat verstaat klager onder zijn klacht dat het onderzoek, gezien ook de onderzoeksvraag, de kwaliteitstest niet kan doorstaan. Klager geeft aan dat als je wilt weten hoe het pedagogisch klimaat is voor rugzakleerlingen, dat je dan niet kunt volstaan met het bevragen van ouders wiens kinderen geen rugzakje hebben. Daarbij komt dat beklagde volgens klager uit diverse bronnen kennis had van de achtergrond van de zaak die dus te maken had met de problematiek van rugzakleerlingen. Als je als school dan een verzoek krijgt om ouders aan te leveren voor een gesprek dan ga je je als school natuurlijk

zelf niet op die problematiek richten. Voor klager indiceert dit dat er niet zorgvuldig is gehandeld. Klaagster vult aan dat zij zelf in het onderwijs zit en dat iedere beginnende leraar weet dat de atypische leerlingen vaak zowel dader als slachtoffer zijn. Klaagster snapt dan ook niet dat in een onderzoek naar het algemene pedagogisch klimaat niet zonder meer ook die buitenbeentjes betrokken worden. Beklaagde geeft in reactie aan dat het onderzoek geen betrekking had op de zorgleerlingen. De commissie stelt vast dat de stelling van klaagster is dat je bij een algemeen onderzoek juist ook het specifieke klimaat met betrekking tot de zorgleerlingen zou moeten nemen, als je het goed wilt doen. Beklaagde geeft aan dat hij dat ook heeft onderzocht en dat dit indirect ook is af te leiden uit de aanbevelingen met betrekking tot de sociaal-emotionele problematiek in de verslagbrief. Klaagster geeft aan dat daarin gesteld is dat er handelingsplannen moeten worden opgesteld, maar dat er in hun situatie al sprake was zo'n plan, dat echter niet werd uitgevoerd.

De commissie geeft aan dat beklagde een concept pestprotocol heeft ontvangen van de school. Uit de uitspraak van de landelijke klachtencommissie bleek later dat het stuk niet als geldend gewaardeerd kon worden. De commissie vraagt beklagde of en zo ja, hoe hij het pestprotocol heeft gebruikt bij het onderzoek. Beklaagde heeft bij de aankondiging van het schoolbezoek aan de school verzocht om documenten met betrekking tot het pedagogisch klimaat. Hij heeft het concept pestprotocol vervolgens als bron gebruikt en geconstateerd dat men vastgelegd had hoe men om wil gaan met pestgedrag. De commissie vraagt beklagde of het zijn oordeel zou hebben beïnvloed, wanneer hij geweten had dat het een bovenschools stuk betrof dat op de school zelf nog niet in werking was. Beklaagde zou het pedagogisch klimaat niet anders hebben beoordeeld, maar hij zou er wel een aantekening van hebben gemaakt in het verslag.

De commissie gaat over naar het feit dat er informanten werden aangedragen en vraagt hem of er behalve de klacht van klagers ook andere klachten over de school bij de inspectie waren binnengekomen. Dit was niet het geval. De commissie vraagt beklagde wat hem belemmerd heeft om de informanten bij het onderzoek te betrekken. Beklaagde heeft hiervoor twee redenen gehad. Ten eerste was er sprake van de klacht van (verzoekers; N.o.) naar het bestuur welke informatie al bij beklagde bekend was. Ten tweede wilde beklagde vermijden dat hij de schijn zou opwekken partij te kiezen. Beklaagde geeft aan wel de namen te hebben gehad van informanten, maar dat was nadat hij gezegd had "doe dan maar", om zo eigenlijk het gesprek te kunnen beëindigen. Beklaagde vindt het een zaak van "de pot verwijt de ketel", wanneer klagers hem verwijten op de hand van het bestuur te zijn geweest. Klager heeft er volgens beklagde juist van alles aan gedaan om hem in de klacht te betrekken. De commissie vraagt beklagde om toe te lichten waardoor hij ervaren heeft dat hij onder druk werd gezet. Beklaagde geeft aan door klager gebeld te zijn met de mededeling dat deze wist dat beklagde een onderzoek ging doen. Na veel heen en weer gepraat heeft beklagde vervolgens toegestaan dat klager hem de namen van informanten gaf. Daarop is door klager direct

aan die ouders gecommuniceerd dat beklagde hen zou bellen. Klager heeft dit overigens, heel correct, in “cc” aan beklagde laten weten. Deze heeft daarop direct klager bericht dat zijn conclusie voorbarig was en dat beklagde zich er nog op aan het beraden was wat hij met de informanten al dan niet zou doen. Daarop is door klager weer aan de ouders gemaïld “de wegen van de inspectie zijn ondoorgrondelijk”. De commissie vraagt klager of de mensen wiens gegevens hij aan beklagde doorgaf ook bereid waren om uit de anonimiteit te treden of dat zij wilden dat alles vertrouwelijk bleef. Klager geeft aan dat beklagde in een mail heeft aangegeven dat de inspectie altijd heel prudent met dit soort zaken omgaat. Er is bij klagers dus niet de indruk gewekt dat er hier sprake was van een uitzondering. Twee ouders gaven, om diverse redenen, aan dat zij anoniem wensten te blijven. Een derde ouder was blij dat klagers belden en zeker bereid geweest om uit de anonimiteit te treden. Het verhaal van de ouders had een nuancering in het verslag kunnen opleveren. De commissie geeft aan dat de inspectie gehouden is aan vertrouwelijkheid in dit soort situaties. Klager meldt dat hij daarover niet is geïnformeerd. Anders hadden ze de ouders nog voor de keus kunnen stellen.

(...)

De commissie vraagt beklagde ter verheldering waarom hij op basis van één klacht heeft besloten om te voldoen aan het verzoek van het bestuur van (de Stichting; N.o.) om een onderzoek uit te voeren. Beklagde geeft aan dat de klacht er ongetwijfeld mee te maken had, maar het verzoek van het bestuur was gericht op het algeheel pedagogisch klimaat. Het bestuur wist het ook niet meer, kwam er niet uit met de klagers en vroeg zich ook af of men wellicht een verkeerd beeld van het pedagogisch klimaat op de school had. De inspectie werd daarop gevraagd om mee te denken; niet over de klacht, maar over het algeheel pedagogisch klimaat.

De commissie vraagt beklagde of deze ook had kunnen weigeren om een onderzoek in te stellen. Beklagde heeft daar wel over nagedacht en het met zijn teamleider afgewogen en uiteindelijk kwam daar uit dat hij het ging doen.

De commissie vraagt beklagde ter verheldering waaruit blijkt dat bij het onderzoek rekening gehouden is met de problematiek van zorgleerlingen. Beklagde geeft aan dat dit niet specifiek uit de verslagbrief blijkt. Wel is in het kader van het gesprek met de intern begeleider van de school gekeken naar de handelingsplannen en daarbij is ook gekeken naar leerlingen die specifieke zorg nodig hebben.

De commissie vraagt beklagde of in de systematiek van de inspectie is opgenomen hoe een nader onderzoek vorm gegeven moet worden. Beklagde geeft aan dat bij de laatste versie van het PKO-waarderingskader voorzien was in modules voor verdieping en verbreding. Dat geldt ook voor het pedagogisch klimaat. Feitelijk heeft beklagde een kwantitatieve uitbreiding genomen van de indicatoren voor het pedagogisch klimaat die bij een PKO onderzocht worden. Je kunt als inspecteur dus terugvallen op die indicatoren.

(...) vult aan dat in de methodiek van de inspectie wel zit dat je nooit op één bron afgaat. Ook kijkt de inspectie in ieder geval naar de zorgleerlingen, omdat de inspectie zelf ook weet dat het daar vaak mis gaat..."

8. Bij brief van 30 januari 2008 werden verzoekers door de Inspectie van het Onderwijs geïnformeerd over het besluit van de Inspecteur-generaal van het Onderwijs. Op grond van de constatering, conclusie en het advies van de Klachtadviescommissie kwam deze tot het besluit verzoekers' klacht ongegrond te verklaren.

In het meegezonden advies van de Klachtadviescommissie werd onder meer het volgende aangegeven:

"Wat betreft de eerste klacht stelt de commissie vast dat klagers standpunt dat de onderzoeksvraag verkeerd zou zijn begrepen, niet opgaat, nu beklaagde aangeeft conform het verzoek van het bevoegd gezag het onderzoek te hebben uitgevoerd. Ook de verwijzing van klager naar de brief van 1 september 2006 van (de Stichting; N.o.) aan klager verandert deze constatering niet. In de brief wordt op de eerste pagina gerept van een onderzoek naar "het pedagogisch klimaat". Dat op de tweede pagina staat dat verzoeker hoopt op "een objectief oordeel over ons en uw handelen" maakt deel uit van een zin die zowel betrekking heeft op de inspectie als op de melding die verzoeker heeft gedaan bij het AMK. Daaruit kan niet onomstotelijk worden afgeleid dat de inspectie door (de Stichting; N.o.) verzocht zou zijn om een onderzoek te doen naar het pedagogisch klimaat van leerlingen in een bijzondere positie. Dat klagers zelf van mening zijn dat, gezien de achtergrond van het verzoek, een andere onderzoeksvraag in de rede had gelegen, verandert daar niets aan. De commissie constateert daarbij dat aan de inspectie de bevoegdheid toekomt om te bepalen aan de hand van welke onderzoeksvraag een onderzoek uitgevoerd wordt. Wel stelt de commissie vast dat beklaagde in de formulering van zijn verslagbrief zorgvuldiger had kunnen zijn. Door daarin aan te geven dat het verzoek van (de Stichting; N.o.) te maken had "met een klacht die bij u is gedeponneerd door ouders van een leerling, inmiddels ex-leerling, van (de school; N.o.)" kan, zoals beklaagde ook zelf al in zijn verweerschrift aangeeft, ten onrechte de indruk bij klagers ontstaan zijn dat het ging om een onderzoek om een geschil te beslechten. Overigens wordt in de verslagbrief in de aan deze passage voorafgaande zin wel weer gesproken van een verzoek om het "pedagogisch klimaat" op de school te beoordelen.

Wat betreft de tweede klacht stelt de commissie vast dat het feit dat een andere onderzoeksvraag is gehanteerd dan door klagers voorgestaan, niet per definitie afbreuk doet aan de kwaliteit van het onderzoek. Binnen de marges die de inspecteur ter beschikking staan in geval van een nader onderzoek, heeft de inspecteur gehandeld conform de daarvoor geldende regels. Wel constateert de commissie dat het verslag van het onderzoek een magere verantwoording biedt voor de gehanteerde onderzoeksopzet.

Wat betreft de derde klacht stelt de commissie vast dat beklaagde bij zijn onderzoek op de reguliere wijze informanten voor het gesprek met de ouders heeft geworven. De commissie overweegt voorts dat niet valt uit te sluiten dat beklaagde daarbij wel degelijk ook gesproken heeft met ouders wier kind(eren) eveneens als a-typisch kunnen worden beschouwd. Voorts constateert de commissie dat door beklaagde naar klager niet de suggestie is gewekt dat hij van de door klager aangeleverde informanten gebruik zou maken. Verder constateert de commissie dat het onderzoek zich niet heeft beperkt tot een gesprek met ouders, maar dat ook documenten zijn onderzocht en tevens gesprekken met andere partijen zijn gevoerd, zoals de intern begeleider van de school. Verder stelt de commissie vast dat beklaagde voldoende aannemelijk heeft gemaakt dat hij, als onderdeel van zijn onderzoek conform de reguliere werkwijze, ook heeft gekeken naar de positie van zorgleerlingen.

Wat betreft de vierde klacht constateert de commissie dat beklaagde aan klager niet heeft toegezegd dat hij gebruik zou maken van de door klager aangeleverde informanten. Het voor de keuze stellen om alle namen of geen naam te geven impliceert niet dat beklaagde daarmee aangegeven zou hebben bereid te zijn om de informanten ook daadwerkelijk te horen. De commissie constateert dat beklaagde naar klager heeft aangegeven de namen te willen ontvangen om het gesprek met klager te kunnen beëindigen.

Wat betreft de vijfde klacht constateert de commissie dat een inspecteur niet verplicht is om gebruik te maken van informanten die hem worden aangedragen. Daarbij constateert de commissie dat de inspecteur in het kader van zijn onderzoek een eigenstandige bevoegdheid toekomt ten aanzien van de vraag welke bronnen hij raadpleegt. De commissie acht geen grond aanwezig om te moeten constateren dat beklaagde de school in bescherming heeft willen nemen. De informatie van de vertrouwensinspecteur, de reactie van leerplichtzaken en de mening van de ambulante begeleidster hadden alle betrekking op de klacht van klagers inzake hun zoon en beklaagde heeft aangegeven dat hij de informatie van klager heeft meegenomen in zijn afweging.

Wat betreft de centrale klacht constateert de commissie dat door (de Stichting; N.o.) aan beklaagde is verzocht om een onderzoek naar het algehele pedagogisch klimaat. Daar heeft beklaagde onderzoek naar gedaan. De commissie constateert voorts dat naar de mening van klager de onderzoeksvraag een andere had moeten zijn, gezien de aanleiding tot het verzoek van (de Stichting; N.o.) aan beklaagde.

II. Conclusie

Ten aanzien van de eerste klacht concludeert de commissie dat deze niet-gegrond is, nu er geen sprake was van een wettelijke verplichting om de onderzoeksvraag bij te stellen op grond van de door klager aangeleverde informatie, noch een plicht om hierover met de verzoeker van het onderzoek te communiceren, teneinde tot een andere onderzoeksvraag te komen.

Ten aanzien van de tweede klacht concludeert de commissie dat deze niet-gegrond is. Het feit dat naar de mening van klagers een onjuiste onderzoeksvraag is gesteld, kan niet per definitie een kwalitatief ondermaats onderzoek opleveren.

Ten aanzien van de derde klacht concludeert de commissie dat deze niet-gegrond is, op grond van het feit dat beklaagde wettelijk niet verplicht was om de door klager aangedragen informanten te raadplegen en beklaagde tevens er blijk van heeft gegeven conform de reguliere werkwijze van de inspectie te hebben gehandeld.

Ten aanzien van de vierde klacht concludeert de commissie dat deze niet-gegrond is, nu niet is gebleken van een toezegging van de zijde van beklaagde om de informanten ook daadwerkelijk te raadplegen.

Ten aanzien van de vijfde klacht concludeert de commissie dat deze niet-gegrond is, nu niet is gebleken van enig handelen door beklaagde op grond waarvan aannemelijk zou zijn dat hij de school in bescherming heeft willen nemen.

Ten aanzien van de centrale klacht concludeert de commissie dat deze niet-gegrond is, nu het feit dat beklaagde niet heeft onderzocht, wat naar de mening van klagers onderzocht had moeten worden, hem juridisch gezien niet verweten kan worden."

9. Bij brief van 4 februari 2008, ontvangen op 17 maart 2008, dienden verzoekers een klacht in bij de Nationale ombudsman. Nadat enkele malen contact met verzoekers had plaatsgevonden werd in overleg met verzoekers een klachtformulering vastgesteld. Bij brief van 25 juni 2008 werd de klacht voorgelegd aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

Nadat namens de minister enkele malen om uitstel was verzocht werd de reactie op de klacht uiteindelijk ontvangen op 27 november 2008. Namens de minister werd het volgende aangegeven:

"...Alvorens inhoudelijk in te gaan op de door u aan mij voorgelegde klachtonderdelen, hecht ik er aan voorafgaand nog het volgende op te merken. Het betreft hier een zeer ingewikkelde klachtzaak, temeer omdat ten tijde van de klacht gericht tegen de inspectie ook nog een klacht liep tegen de school over het specifieke pedagogisch klimaat voor zorgleerlingen aldaar. Ik wil hierbij dan ook benadrukken dat het van belang is dat deze twee klachtzaken goed van elkaar worden onderscheiden. Het betreffen immers twee verschillende klachten tegen twee verschillende instanties.

Daarnaast gaat het - met betrekking tot de klacht gericht tegen de inspectie - om een onderzoek van de inspectie uit oktober 2006. De inspectie doet per jaar vele onderzoeken en schoolbezoeken op een groot aantal scholen en heeft contact met diverse schoolbesturen. Gelet hierop is het niet eenvoudig geweest de precieze gang van zaken destijds vast te stellen.

Hieronder zal ik nu verder inhoudelijk ingaan op de diverse klachtonderdelen.

Klachtonderdeel 1: Onjuiste onderzoeksvraag

Volgens klagers is het geschil met de school over leerlingen in een bijzondere positie de aanleiding geweest voor het onderzoek door de inspectie. Volgens hen zou daarom onderzoek hebben moeten plaatsvinden naar het pedagogisch klimaat van leerlingen in een bijzondere positie (leerlingen met een rugzakje) en niet naar het algehele pedagogisch klimaat.

De inspectie heeft in beginsel geen specifieke taak bij het behandelen van individuele klachten van ouders of leerlingen tegen scholen. Daartoe zijn klachtencommissies voor scholen in het leven geroepen. Slechts bij hoge uitzondering leidt een individuele klacht tot een incidenteel onderzoek op een school. Er moet dan sprake zijn van feiten en omstandigheden die wijzen op een dusdanig ernstig en structureel tekortschieten van de school, dat de inspectie besluit om dit ook zelf te onderzoeken. De inspectie treedt in zo'n geval niet op als klachtbehandelaar, maar in het kader van haar toezichthoudende taak en geeft dat ook zo aan bij de betrokken partijen.

In deze zaak heeft de klacht van klagers - gericht tegen de school - over de behandeling van het pestgedrag jegens hun zoon voor de inspectie geen aanleiding gegeven voor het instellen van een incidenteel onderzoek. Er was immers geen sprake van feiten en omstandigheden die wijzen op een ernstig en structureel tekortschieten van de school waarmee het instellen van een incidenteel onderzoek gerechtvaardigd zou zijn.

De inspectie heeft gekozen voor het doen van een aanvullend onderzoek. Een aanvullend onderzoek ligt voor de hand als de inspectie wil onderzoeken of een oordeel dat zij na een periodiek kwaliteitsonderzoek (hierna: pko) heeft geveld over een bepaald kwaliteitsaspect (in casu het pedagogisch klimaat) nog steeds houdbaar is. Het aanvullend onderzoek is in feite een verdiepingsslag met betrekking tot een aspect uit het toezichtkader ten opzichte van het pko. Bij de keuze voor het aanvullend onderzoek speelden voor de inspectie in casu verschillende elementen een rol. Ten eerste had de vertrouwensinspecteur van de inspectie al assistentie aan klagers verleend in het kader van hun klacht gericht tegen de school. De vertrouwensinspecteur heeft op grond van artikel 6 van de WOT een wettelijke taak om bij individuele klachten op een aantal specifieke terreinen hulp te bieden. Bij de vertrouwensinspecteurs kunnen bijvoorbeeld ouders terecht voor het melden van klachten op het gebied van onder andere grove pesterijen. Een vertrouwensinspecteur is aanspreekpunt voor betrokkenen bij scholen en helpt bij het zoeken naar oplossingen, bij het vinden van de juiste weg of bij het doen van aangifte. In deze zaak had de vertrouwensinspecteur de kwestie van klagers dus reeds opgepakt. Vanuit dat oogpunt was de klacht van klagers over de school wat de wettelijke taak van de inspectie betreft afgehandeld.

Ten tweede vroeg het bestuur van (de Stichting; N.o.) aan de inspectie het pedagogisch klimaat op (de school; N.o.) te beoordelen. Dat was voor de inspectie aanleiding om te onderzoeken of haar oordeel over het pedagogisch klimaat, zoals vermeld in het periodiek kwaliteitsonderzoek van mei 2004, nog kon worden gehandhaafd. De inspectie deed een aanvullend onderzoek, waarbij ook aandacht werd besteed aan het pedagogisch klimaat ten aanzien van zorgleerlingen, en dus niet aan de klacht van klagers gericht tegen de school over de behandeling van het pestgedrag jegens hun zoon.

Op grond van het vorenstaande acht ik dit klachtonderdeel dan ook ongegrond.

(...)

Klachtonderdeel 2: Niet raadplegen aangedragen informanten

Klagers hebben de betrokken inspecteur, voordat hij aan zijn onderzoek begon, de namen doorgegeven van enkele ouders die volgens klagers ook problemen hadden ondervonden op de betreffende basisschool ten aanzien van het pedagogisch klimaat voor leerlingen in een bijzondere positie. In het kader van het aanvullend onderzoek naar het algehele pedagogische klimaat heeft de inspectie verder geen gebruik gemaakt van de door klagers aangedragen informanten. In dit verband kon de inspectie volstaan met de informatie die was verkregen van reguliere ouders en de ouder van een zorgleerling. In casu was de inspecteur in ieder geval door klagers geïnformeerd over hun zoon, die een zorgleerling was. De inspecteur heeft conform de systematiek van een aanvullend onderzoek gehandeld. In die zin heeft hij naar mijn oordeel naar behoren gehandeld.

Op grond van het vorenstaande acht ik ook dit klachtonderdeel ongegrond.

Klachtonderdeel 3: Toepassing onbetrouwbare informatie

De inspectie heeft volgens klagers in haar nader onderzoek een document betrokken dat nog geen stand beleid was op de school. De klagers vinden dat de inspectie daarmee onbetrouwbare bronnen heeft gebruikt voor haar onderzoek.

Dit klachtonderdeel is niet als zodanig tijdens de klachtbehandeling in eerste instantie door de klagers aan de orde gesteld. Het pestprotocol en de status daarvan is wel aan de orde geweest tijdens de hoorzitting. De inspecteur heeft bij de aankondiging van het schoolbezoek aan de school verzocht om documenten met betrekking tot het pedagogisch klimaat. Hij heeft het concept pestprotocol vervolgens als bron gebruikt en geconstateerd dat men had vastgelegd hoe men wil omgaan met pestgedrag. Hij wist niet dat het om een bovenschools stuk ging dat nog niet op de bewuste school was ingevoerd. Overigens zou de inspecteur het pedagogisch klimaat dan niet anders hebben beoordeeld. Wel zou hij er dan een aantekening van hebben gemaakt in het verslag.

Ook dit klachtonderdeel acht ik ongegrond.

Conclusie

Gelet op het bovenstaande, kom ik tot de volgende conclusie:

- Gelet op alle feiten en omstandigheden is mij met betrekking tot onderhavige kwestie niet gebleken van een onjuiste onderzoeksvraag, het instellen van een onjuist onderzoek dan wel van het hanteren van een onjuiste onderzoeksmethode door de inspectie. Bovendien is het zo dat de inspectie de bevoegdheid, kennis en ervaring heeft om te bepalen welk onderzoek op welk moment het meest geschikt is en hoe zo'n onderzoek moet worden uitgevoerd.
- Ter voorkoming van misverstanden had de inspectie in de verslagbrief aan de school naar aanleiding van het aanvullend onderzoek wellicht meer expliciet aandacht kunnen besteden aan de aanpak van de school ter zake van zorgleerlingen. Daarmee was mogelijk voor klagers duidelijker geweest dat geen sprake is geweest van een eenzijdig onderzoek. Nu een en ander slechts beperkt in de brief van de inspectie is verwoord, kan dit voor klagers de schijn van partijdigheid hebben gewekt. Temeer nu bij de inspectie bekend was dat tussen de school en klagers een blijvend verschil van mening bestond over het pedagogisch klimaat voor zorgleerlingen op de school.
- De vraag is of het achteraf gezien - en met de wetenschap van nu - verstandig is geweest van de inspectie om naar aanleiding van het verzoek van het schoolbestuur aanvullend onderzoek te doen naar het pedagogisch klimaat op (de school; N.o.). Vooral gezien het feit dat de school verwickeld was in een blijvend verschil van mening met klagers over het pedagogisch klimaat voor zorgleerlingen op (de school; N.o.). In ieder geval kan ik me voorstellen dat hiermee voor klagers een schijn van partijdigheid is gewekt. Dat was echter uitdrukkelijk niet de bedoeling van de inspectie.
- Deze klachtzaak is voor de inspectie in ieder geval (mede) aanleiding geweest om met nog meer zorgvuldigheid te kijken naar hoe er met signalen wordt omgegaan en daarbij naar de vraag of een signaal of een verzoek van een school al dan niet aanleiding moet zijn voor een onderzoek. De inspectie heeft haar procedures op dit punt dan ook verscherpt. In de ontwikkeling van het Nieuwe Toezicht is de werkwijze van de inspectie bij het doen van een onderzoek aangepast. Wanneer er nu voor wordt gekozen om naar aanleiding van een signaal een onderzoek te gaan uitvoeren, dan is daarvoor een gedegen onderzoeksopzet vereist. Dat is ook als aparte processtap in de werkwijze opgenomen. Verder is het zo dat een onderzoek tegenwoordig, anders dan voorheen, altijd tot een rapport moet leiden, ook wanneer de oordelen identiek zijn aan eerdere rapportages..."

10. Op 3 december 2008 werd de reactie van verzoekers op het voorgaande ontvangen. Zij gaven, voor zover hier van belang, nog het volgende aan:

"- Het zou niet eenvoudig geweest zijn de precieze gang van zaken destijds vast te stellen. Dat geloven wij graag, want er is duister geopereerd. Dat neemt echter niet weg dat hetgeen eenduidig vastgesteld kan worden overduidelijk is met betrekking tot het motief van het aanvragen van het onderzoek. Zie daarvoor de brief van 1 september 2006 (op 4 september ingetekend bij de inspectie) van het schoolbestuur aan ons die de inspectie niet zomaar als kopie ontving (...). Die brief moet dan ook gelden als leidraad voor alle verdere overwegingen en niet het schuivende panelen werk van mondelinge getuigenissen, verwoord door (de betrokken inspecteur; N.o.), die duidelijk blijkt heeft gegeven van zijn attitude jegens ons. (...)

4. n.a.v. Klachtonderdeel 1

- De inspectie zou naar aanleiding van een vraag van het schoolbestuur onderzoek hebben gedaan naar het algemeen pedagogisch klimaat. Dit klopt niet. Van meet af aan was het de uitgesproken en duidelijk met de inspectie gecommuniceerde intentie van het schoolbestuur de inspectie een rol te laten spelen in het geschil met de klagers. Zie hiervoor het vorige punt.

Bovendien, hoezo was er geen sprake van omstandigheden die wijzen op een ernstig en structureel tekortschieten ten aanzien van zorgleerlingen? Wij droegen 4 ouders aan met soortgelijke ervaringen.

- Er zou aandacht zijn besteed aan het pedagogisch klimaat voor zorgleerlingen. Heel oppervlakkig ja, en wat werd aangetroffen stemde nou niet direct vrolijk: er zouden meer handelingsplannen gemaakt kunnen worden, zo luidde de conclusie. Eigenlijk dus een reden er dieper in te duiken, te onderzoeken wat de consequenties hiervan zijn voor de praktijk van alledag. Papier immers is maar al te geduldig. En wij weten inmiddels hoe gehandeld wordt als wel een handelingsplan voorligt en de rugzakgelden zijn binnengehaald.

- Overigens hechten we eraan op te merken dat we de inspectie nooit verweten hebben dat ze geen aandacht besteedde aan onze casus. Dat was ook nooit de intentie en het vormde voor ons de reden informantouders aan te dragen. Wij verwijten de inspectie met haar gedrag partij te hebben gekozen voor een schoolbestuur in een geschil en in dit gedrag te volharden zelf nadat ze door ons hierop is gewezen in een vroeg stadium. Onze klacht heeft dus wel degelijk betrekking op gedragingen van het bestuursorgaan. Als er al een methode is gevolgd, dan is een verkeerde methode gekozen voor de aan de inspectie voorgelegde vraag.

(...)

7. n.a.v. Conclusie

(...)

- n.a.v. punt 2 merken we op dat in het onderzoek aandacht had moeten worden besteed aan de positie van zorgleerlingen of in het verslag had moeten staan dat de resultaten weinig tot niets zeggen over de positie van zorgleerlingen. Wil het ministerie ons nu werkelijk laten geloven dat het pedagogisch klimaat voor zorgleerlingen ten tijde van het verblijf van onze zoon goed was, dat die conclusie getrokken moet worden? ... "

Beoordeling

Ten aanzien van het onderzoek

11. Verzoekers klagen erover dat de Inspectie van het Onderwijs een onjuiste onderzoeksvraag heeft gehanteerd door het pedagogisch klimaat in algemene zin te onderzoeken en niet het pedagogisch klimaat van leerlingen in een bijzondere positie. De inspectie was op de hoogte van het geschil tussen ouders en school en dit geschil was ook aanleiding voor het onderzoek.

Verder klagen verzoekers erover dat de Inspectie van het Onderwijs heeft nagelaten de door verzoekers aangedragen informanten te raadplegen. Door, terwijl er sprake was van een geschil tussen verzoekers en de school, alleen de door de school aangedragen informanten te raadplegen heeft de inspectie de school in bescherming genomen en daarmee de schijn van partijdigheid gewekt.

12. Het vereiste van rechtszekerheid houdt onder meer in dat gerechtvaardigde verwachtingen van burgers en organisaties jegens bestuursorganen door die bestuursorganen worden gehonoreerd. Dit houdt in dat bestuursorganen zoals hier de Inspectie van het Onderwijs, als de vraag leeft of met het beoogde onderzoek aan de verwachtingen van betrokken burgers kan worden voldaan, eerst met deze burgers en andere betrokkenen in overleg treedt.

13. De minister van OCW heeft onder meer aangegeven dat de inspectie in beginsel geen specifieke taak heeft bij het behandelen van individuele klachten van ouders of leerlingen over scholen. Daarvoor zijn de klachtencommissies bedoeld. Wel kan een klacht leiden tot een incidenteel onderzoek; dat gebeurt echter slechts bij hoge uitzondering. Er moet in dat geval sprake zijn van feiten en omstandigheden die wijzen op een ernstig tekortschieten van de school. Een dergelijk onderzoek vindt dan plaats in het kader van de toezichthoudende taken van de inspectie; de inspectie is geen klachtbehandelaar.

14. Vaststaat dat de problemen rond verzoekers' zoon de Stichting ertoe deed besluiten de onderwijsinspectie te benaderen. De Stichting heeft de inspectie toen blijkbaar verzocht om het algemeen pedagogisch klimaat op de school in kwestie nader te onderzoeken. De inspectie heeft vervolgens gekozen voor de vorm van een aanvulling op het periodiek kwaliteitsonderzoek. Met deze keuze werd de inhoud en reikwijdte van het onderzoek al grotendeels vastgelegd; de inspectie voert een dergelijk onderzoek uit volgens een vaste

procedure. Dat roept twijfel op aan de passendheid van dit onderzoek. Ook roept het de vraag op, of de inspectie in dit geval ook tot een andere keuze had kunnen komen waarmee meer tegemoet was gekomen aan de bijzondere achtergrond van het verzoek.

15. Aan het verzoek dat de school aan de inspectie deed lag een specifiek probleem ten grondslag; de inspectie was hiermee ook bekend. Naar de mening van de Nationale ombudsman had de inspectie er onder de omstandigheden van het geval verstandig aan gedaan eerst een gesprek met afgevaardigden van de school, de overkoepelende stichting en verzoekers te laten plaatsvinden. Tijdens dit gesprek hadden de verwachtingen van ouders en school en de mogelijkheden van de inspectie kunnen worden besproken en hadden afspraken kunnen worden gemaakt over de reikwijdte van een eventueel onderzoek door de inspectie. De Nationale ombudsman stelt vast dat het door de inspectie verrichte onderzoek weinig heeft bijgedragen aan het herstel van het vertrouwen van beide ouders in de overheid. Naar zijn mening is dat een gemiste kans. De uitkomst van een dergelijk gesprek had namelijk ook kunnen zijn dat de inspectie, gezien de verwachtingen van partijen, niet de aangewezen instantie was om actie te ondernemen.

Wat het niet raadplegen van de door verzoekers aangedragen informanten betreft: de inspectie heeft, zonder een gesprek aan te gaan over de onderzoeksopzet, het onderzoek vorm gegeven als een onderzoek naar het pedagogische klimaat in algemene zin. Om die reden heeft de inspectie de door verzoekers aangedragen informanten niet geraadpleegd. Ook door deze weigering heeft de inspectie de gerechtvaardigde verwachtingen van verzoekers geschonden.

De Nationale ombudsman komt tot het oordeel dat de wijze waarop de inspectie het onderzoek heeft verricht niet behoorlijk is.

Ten aanzien van het pestprotocol

16. Ook klagen verzoekers erover dat de Inspectie van het Onderwijs had moeten weten dat niet alle door de school aangedragen informatie betrouwbaar was. De Inspectie heeft het door de school toegezonden (concept) pestprotocol ten onrechte aangemerkt als onderdeel van het pestbeleid van de school. Het was echter duidelijk dat het (concept) pestprotocol, dat overigens afkomstig is van een andere organisatie, nog niet in overeenstemming was gebracht met de situatie op de school en nog niet in werking was getreden.

17. Het vereiste van actieve en adequate informatieverwerving houdt in dat bestuursorganen bij de voorbereiding van hun handelingen de relevante informatie verwerven.

18. De betrokken inspecteur is er, naar later bleek ten onrechte, van uitgegaan dat het door de school aangeleverde pestprotocol een weergave van het beleid van de school

bevatte.

De Nationale ombudsman is niet gebleken dat voor de inspecteur, op het moment van het onderzoek, al duidelijk kon zijn dat nog niet conform dit protocol werd gehandeld. Het enige feit dat blijkbaar sprake was van een concept acht hij onvoldoende aanwijzing hiervoor. Daar komt bij dat het onderzoek zoals dit door de inspectie werd uitgevoerd zich ook niet specifiek op het pestbeleid richtte; in die zin was bedoeld document dan ook niet van doorslaggevend belang.

De gedraging is behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de Inspectie van het Onderwijs te Utrecht is:

gegrond ten aanzien van de wijze waarop de inspectie haar onderzoek heeft vormgegeven en het niet raadplegen van de door verzoekers aangedragen informanten, wegens strijd met het vereiste van rechtszekerheid;

niet gegrond ten aanzien van het pestprotocol.

Onderzoek

Op 17 maart 2008 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift, gedateerd 4 februari 2008, van de heer B. en mevrouw B. te Nijmegen, met een klacht over een gedraging van de Inspectie van het Onderwijs te Utrecht.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Vervolgens werden verzoekers in de gelegenheid gesteld op de verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

De reacties van verzoekers en de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gaven aanleiding het verslag op een enkel puntje te wijzigen en aan te vullen.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

1. Verzoekschrift van 4 februari 2008 met diverse bijlagen waaronder:

- de klachtbrief aan de inspectie van 2 oktober 2007;
- de aan de LKC gerichte klachtbrief van 12 oktober 2006;
- de reactie van de Stichting op de brief van verzoekers, gedateerd 1 september 2006;
- de brief van de inspectie aan de school, betreffende het onderzoek, gedateerd 25 augustus 2006;
- de brief van de inspectie aan de Stichting met de bevindingen, gedateerd 24 oktober 2006;
- het verslag op hoofdlijnen van de hoorzitting van de Klachtadviescommissie van de Inspectie van het Onderwijs, gehouden op 17 december 2007;
- het advies van de Klachtadviescommissie van de Inspectie van het Onderwijs, gedateerd 26 januari 2008.

2. De reactie van de minister van OCW van 26 november 2008.

3. De reactie van verzoekers op de reactie van OCW, gedateerd 3 december 2008.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond